

FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE **1/2004 rd**

Regeringens proposition med förslag till godkännande av överenskommelsen mellan parterna i konventionen om upprättandet av Europeiska rymdorganet samt Europeiska rymdorganet om skydd för och utbyte av säkerhetsklassificerad information samt överenskommelsen mellan Finland och Tyskland om ömsesidigt skydd för säkerhetsklassificerad information samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i de nämnda överenskommelserna som hör till området för lagstiftningen och till lag om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 maj 2004 en proposition med förslag till godkännande av överenskommelsen mellan parterna i konventionen om upprättandet av Europeiska rymdorganet samt Europeiska rymdorganet om skydd för och utbyte av säkerhetsklassificerad information samt överenskommelsen mellan Finland och Tyskland om ömsesidigt skydd för säkerhetsklassificerad information samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i de nämnda överenskommelserna som hör till området för lagstiftningen och till lag om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet

(RP 66/2004 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Anna-Riitta Wallin, justitieministeriet
- yngre regeringssekreterare Marko Hasari, försvarsministeriet
- överste Alpo Julkunen, Huvudstaben.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner överenskommelsen med Europeiska rymdorganet (ESA) om skydd för och utbyte av säkerhetsklassificerad information och överenskommelsen mellan Finland och Tyskland om ömsesidigt skydd för säkerhetsklassificerad information samt antar lagar om sättande i kraft av dessa överenskommelser och en lag om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. Syftet med överenskommelserna är att säkerställa rörligheten för och skyddet av sekretessbelagd information framförallt i samband med det europeiska rymdprogrammet. Det är fråga om känsligt informationsmaterial som i den sändande fördragsslutande staten eller internationella organisationen har säkerhetsklassificerats på en hög säkerhetsnivå.

Det är viktigt att skydda informationen genom internationella avtalsarrangemang inte bara med tanke på det aktuella europeiska rymdprogrammet utan också på ett mera allmänt plan. Antalet multi- och bilaterala överenskommelser om informationssäkerhet förefaller öka. Detta beror dels på att olika funktioner i allt större utsträckning är beroende av information, som därigenom får en ökad betydelse, dels på det fördjupade och breddade internationella samarbetet. Den information som utbyts inom ramen för samarbetet måste kunna skyddas mot politiskt, militärt och vetenskapligt-tekniskt-ekonomiskt spioneri samt mot annan obehörig användning.

ESA:s syfte är att förverkliga sådana storskaliga rymdprojekt som ligger utanför en enskild medlemsstats möjligheter. ESA och Europeiska unionen har avtalat om det gemensamma Galileoprogrammet som går ut på att bygga upp ett europeiskt signalsystem för positionsbestämning. Det europeiska systemet ska kunna användas i stället för eller parallellt med det amerikanska signalsystemet (GPS). Syftet med ESA-överenskommelsen är att trygga säkerhetsarrangemangen kring projektet. Överenskommelsen kan emellertid börja tillämpas fullt ut tidigast hösten 2004. I en del av ESA:s medlemsländer har det ansetts nödvändigt att bygga upp in-

formationssäkerhetssystem som är baserade på bilaterala överenskommelser.

Med tanke på Finlands program för utveckling av informationssamhället måste det anses viktigt att finländska företag deltar i Galileoprojektet. I praktiken kan finländska företag delta i Galileoprojektets anbudsgivningar i första hand som underleverantörer till tyska företag. Av denna anledning har det ansetts särskilt brådskande att Finland ingår en överenskommelse om informationssäkerhet med Tyskland.

Det ändamålsenligaste sättet att sätta i kraft de i regeringens proposition ingående överenskommelsernas bestämmelser i Finland är att stifta en särskild lag om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. Avsikten med lagen är att anpassa de internationella förpliktelserna till Finlands lagstiftning. Genom en särskild lag är det enkelt att sätta i kraft motsvarande överenskommelser också i framtiden.

Lagförslagen i propositionen kan inte i sakligt hänseende anses innebära någon ändring när det gäller handlingssekretessen i Finland, även om det i lagen föreslås en specialbestämmelse om sekretessbeläggning av handlingar som omfattas av de överenskommelser som föreslås bli satta i kraft. Det är fråga om information som i den sändande staten eller internationella organisationen betraktas som statshemligheter eller som klassificerad information eller som information vars obehöriga röjande annars strider mot nationella eller andra väsentliga allmänna intressen. Sådan information är i praktiken sekretessbelagd redan enligt vår gällande lagstiftning.

Handlingar som avses i överenskommelsen ska säkerhetsklassificeras och hänföras till särskilda säkerhetsklasser på ett sätt som tydligt anger avsändarens intention i fråga om sekretessen. Till det internationella samarbetets centrala principer hör att respektera en annan stats inom ramen för sin självbestämmanderätt uttryckta vilja att sekretessbelägga vissa handlingar. Finlands lagstiftning skyddar redan nu information

vars röjande kan skada Finlands internationella relationer.

Enligt förslaget ska utrikesministeriet sköta uppgifterna som internationell säkerhetsmyndighet i samband med att de internationella förpliktelserna om informationssäkerhet fullgörs. Försvarsministeriet, huvudstaben och skyddspolisen ska enligt förslaget fungera som sådana utsedda säkerhetsmyndigheter som avses i de internationella förpliktelserna om informationssäkerhet. Detta arrangemang är inte avsett att vara permanent utan regeringen reder särskilt ut hur det är ändamålsenligast att sköta uppgifterna i framtiden.

Överenskommelsen mellan Finland och Tyskland träder i kraft femton dagar efter det att Fin-

land har meddelat Tyskland att de nationella åtgärder som behövs för överenskommelsens ikraftträdande har vidtagits. Överenskommelsen med ESA träder för Finlands vidkommande i kraft trettio dagar efter det att Finland har deponerat sina ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument. Lagarna om ikraftsättande av överenskommelserna är avsedda att träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president, samtidigt som överenskommelserna träder i kraft för Finlands del. Lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet är avsedd att träda i kraft så snart som möjligt efter att den har godkänts och stadfästs.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Försvarsutskottet anser att propositionen är motiverad med tanke på utskottets behörighetsområde. Inom försvarsförvaltningen har det under de senaste åren förhandlats fram en lång rad administrativa överenskommelser som till största delen gällt materialsamarbete. Enligt utredning till utskottet har Finland för tillfället gällande överenskommelser med totalt 19 stater.

Försvarsförvaltningens internationella kontakter har ökat avsevärt. Utvecklingen av Europeiska unionens gemensamma försvarspolitik, Natos partnerskapsprogram och det nordiska samarbetet har enligt utredning till utskottet gjort den existerande informationssäkerhetsordningen inadekvat.

Finland är med i det internationella försvarssamarbetet både genom krishanteringsoperationer och genom att ha sina representanter i staben för olika länder och organisationer. Bristfälliga informationssäkerhetssystem har enligt uppgift hindrat Finland från att få tillgång till information i samarbetet. Bristfälliga säkerhetsarrangemang kan också försvaga finska företags utsikter att delta i upphandlingen i försvarsbranschen. Finlands eventuella medverkan i arbetet mellan Europeiska unionens medlemsstater för

att upprätta snabbinsatsstyrkor kräver enligt utredning till utskottet förmodligen nya informationssäkerhetssystem.

Med hänsyn till allt detta är det bra med överenskommelsen mellan parterna i konventionen om upprättandet av Europeiska rymdorganet och Europeiska rymdorganet, överenskommelsen mellan Finland och Tyskland om ömsesidigt skydd för och utbyte av säkerhetsklassificerad information och den föreslagna lagen om internationella förpliktelser som gäller informations-säkerhet.

Försvarsutskottet anser att försvarsförvaltningens administrativa överenskommelser precis som regeringen föreslår nödvändigt bör omförhandlas till fördrag när överenskommelserna om informationssäkerhet ses över och översändas till riksdagen för behandling på det sätt som grundlagen anger. Enligt utredning till utskottet kommer Finland och Frankrike inom kort att förhandla om en översyn av sin överenskommelse.

Lagförslagen i propositionen kan enligt uppgift i sak inte anses innebära någon ändring i dokumentsekretessen i Finland, trots att det föreslås en särskild bestämmelse i lagen om sekretess för handlingar som omfattas av de överenskommelser som ska sättas i kraft. Det handlar

om information som betraktas som statshemligheter eller klassificerad information i den sändande staten eller internationella organisationen eller som information som det skulle stå i strid med nationella eller andra väsentliga allmänna intressen att obehörigen röja.

Utskottet anser att förslagen i propositionen svarar mot den erkända principen i vår offentlighetslag att vissa handlingar av nödvändiga skäl kan klassificeras. Det är ett helt väsentligt element i det internationella försvarssamarbetet att det ömsesidigt säkerställs att information är konfidentiell och i förekommande fall klassificerad.

Enligt förslaget ska försvarsministeriet och huvudstaben verka som utsedda säkerhetsmyndigheter enligt överenskommelserna och den föreslagna lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. Huvudstaben ska åtminstone i början ha till uppgift att för finnska bolags vidkommande göra säkerhetsutred-

ningar som gäller sammanslutningar utifrån det existerande systemet. Regeringen ska utreda särskilt hur de myndighetsuppgifter som informationssäkerhetssamarbetet kräver delas mellan olika myndigheter.

Utskottet anser det motiverat att försvarsministeriet och huvudstaben är säkerhetsmyndigheter i sådana internationella ordningar som gäller försvarsförvaltningen. Det omfattar också försvarsministeriets ståndpunkt vid utfrågningen av sakkunniga att säkerhetsutredningarna om finländsk industri bör göras inom handels- och industriministeriet när kopplingar saknas till försvarsförvaltningen.

Utlåtande

Försvarsutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 3 juni 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kauko Juhantalo /cent
vordf. Jaakko Laakso /vänst
medl. Tarja Cronberg /gröna
Tony Halme /saf
Eero Heinäluoma /sd
Saara Karhu /sd
Antero Kekkonen /sd
Seppo Lahtela /cent

Reijo Laitinen /sd
Kalevi Lamminen /saml
Eero Lankia /cent
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml
Lauri Oinonen /cent
Antti Rantakangas /cent
ers. Eero Akaan-Penttilä /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Antti-Juha Pelttari.